

Aleida Assmannová

Prostory vzpomínání
Podoby a proměny
kulturní paměti

UNIVERZITA KARLOVA
NAKLADATELSTVÍ KAROLINUM
PRAHA 2018

OBSAH

PŘEDMLUVA	9
ÚVOD	II
První část - Funkce	25
I. Paměť jako <i>ars a vis</i>	27
II. Sekularizace vzpomínky: <i>memoria, fama, historia</i>	35
1. Umění paměti a vzpomínka na zesnulé	35
2. Fama	41
Alexandrový slzy nad Achilleovým hrobem	42
Oslavné chrámy a památníky	46
3. Historia	52
Původ a paměť	52
Historický smysl	53
Hrob zapomnění	57
Monumenty, relikty, hroby	59
III. Svár vzpomínek v Shakespearových historických dramatech	67
1. Paměť a identita	69
2. Paměť a dějiny	76
3. Paměť a národ	82
4. Dohra na divadle	92

IV. Wordsworth a rána zasazená časem	99
1. Memoria a vzpomínání	99
2. Paměť a identita	106
John Locke a David Hume	106
William Wordsworth	112
3. Recollection: vzpomínka a imaginace	116
4. Anamnézis: mystické zrcadlení	120
V. Paměťové schránky	129
1. Paměť jako archa - křesťanská mnemotechnika	
Huga ze Svatého Viktora	130
2. Dáreiova skříňka - Heinrich Heine	135
3. Ukrutná bedna - E. M. Forster	143
VI. Funkční a úložná paměť - Dva mody pamatování	147
1. Dějiny a paměť	147
2. Funkční paměť a úložná paměť	151
Úkoly funkční paměti	155
Úkoly úložné paměti	157
3. Rozhovor s Krzysztofem Pomianem	
o dějinách a paměti	160
Druhá část - Média	163
I. K metaforice vzpomínání	165
1. Metafory písma: tabulka, kniha, palimpsest	168
2. Prostorové metafory paměti	175
Dobývání z hlubin	179
3. Časové metafory paměti	183
Polykat, přežvykovat, trávit	184
Zamrznout a roztát	186
Spánek a probuzení	187
Vývolávání duchů mrtvých	189
II. Písmo	199
1. Písmo jako médium zvěčnění a opora paměti	201
2. Ke konkurenci písma a obrazu jako paměťových médií	212
Písmo jako zásobník energie	212
Francis Bacon a John Milton	213
3. Pokles významu písma - Robert Burton,	
Jonathan Swift	220

4.	Od textů ke stopám	228
	William Wordsworth	229
	Thomas Carlyle	231
5.	Písmo a stopa	234
6.	Stopy a odpad	238
III.	Obraz	243
1.	Imagines agentes	247
2.	Symboly a archetypy	250
3.	Obrazy žen v mužské paměti	255
	Mona Lisa jako magna mater (Walter Pater)	255
	Milenec jako sběratel (Marcel Proust)	260
	Rekonstruktivní a explozivní obrazová paměť (James Joyce)	263
IV.	Tělo	269
1.	Zápis do těla	269
2.	Stabilizátory vzpomínání	278
	Afekt	281
	Symbol	285
	Trauma	288
3.	Falešné vzpomínky	296
	„False Memory Debate“	
	ve Spojených státech amerických	298
	Kritéria důvěryhodnosti vzpomínek	
	z perspektivy orální historie	301
	„Pravdivost“ falešných vzpomínek – čtyři příklady	305
4.	Válečné trauma v literatuře	311
	Trauma a mýtus – Hofmannsthalova <i>Egyptská Helena</i>	312
	Trauma a fantastika – <i>Jatka č. 5</i> Kurta Vonneguta	319
	Trauma a etnická paměť – <i>Obřad</i> Leslie Marmon Silkové	326
V.	Místa	335
1.	Paměť míst	335
2.	Generační místa	338
3.	Posvátná místa a mytické krajiny	341
4.	Exemplární místa paměti – Jeruzalém a Théby	343
5.	Pamětní místa – Petrarca v Římě, Cicero v Aténách	347

6. Genius loci - ruiny a zaříkávání duchů	354
7. Hroby a náhrobní kameny	362
8. Traumatická místa	369
Osvětím	370
Místa paměti navzdory - topografie teroru	375
Aura míst paměti	379
 Třetí část - Úložiště	 383
I. Archiv	385
II. Trvání, rozklad, zbytek - problémy s konzervováním a ekologie kultury	391
III. Simulace paměti v pustině zapomnění - instalace současných umělců	403
1. Anselm Kiefer	404
2. Sigrid Sigurdssonová	409
3. Anne a Patrick Poirierovi	412
IV. Paměť jako schrána utrpení	417
1. Christian Boltanski - „The Missing House“	420
2. Cyklus fotografií „Asservate“ Naomi Terezy Salmonové	424
V. Vně archivů	427
1. Hadrář - ke vztahu umění a odpadu	429
2. Malé muzeum pro zbytek světa - Ilja Kabakov	435
3. Encyklopedie mrtvých - Danilo Kiš	441
4. Knihovna milosti - Thomas Lehr	446
5. Láva a odpad - Durs Grünbein	449
 ZÁVĚR: KE KRIZI KULTURNÍ PAMĚTI	 453
 DOSLOV K ČESKÉMU VYDÁNÍ	 461
Mezi faktem a aktem: paměť, vzpomínky a zapomnění	461
SEZNAM VYOBRAZENÍ	471
EDIČNÍ POZNÁMKA	473
JMENNÝ REJSTŘÍK	475